

12 Οκτωβρίου 2026

ΑΝΑΦΟΡΑ

ΠΡΟΣ: *Την Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού*

Θέμα: «Ζητήματα σχετικά με το εργασιακό ωράριο των εκπαιδευτικών, τις αναπληρώσεις, τις εφημερίες γραφείου και την υποχρεωτική παραμονή στις σχολικές μονάδες»

Ο Ανεξάρτητος Βουλευτής Β'2 Δυτικού Τομέα Αθηνών, Γεώργιος Μανούσος, καταθέτει ως Αναφορά προς την αρμόδια Υπουργό το δημοσίευμα του εκπαιδευτικού ιστοτόπου Alfavita, με τίτλο «Όταν το ωράριο των εκπαιδευτικών γίνεται λάστιχο: Αναπληρώσεις, εφημερίες γραφείου και...», στο οποίο αναδεικνύονται ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή του εργασιακού ωραρίου των εκπαιδευτικών και την ανάθεση πρόσθετων υπηρεσιακών καθηκόντων στις σχολικές μονάδες.

Σύμφωνα με το δημοσίευμα, διατυπώνονται προβληματισμοί για πρακτικές που αφορούν την υποχρεωτική παραμονή εκπαιδευτικών στις σχολικές μονάδες, την κάλυψη διδακτικών κενών λόγω απουσίας συναδέλφων, τις αναπληρώσεις κατά τις κενές ώρες, καθώς και την ανάθεση πρόσθετων καθηκόντων που περιγράφονται ως «εφημερίες γραφείου».

Τα ζητήματα αυτά καθιστούν αναγκαία την αποσαφήνιση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου ως προς το διδακτικό ωράριο, τον συνολικό χρόνο υποχρεωτικής παραμονής των εκπαιδευτικών στις σχολικές μονάδες και τις προϋποθέσεις ανάθεσης πρόσθετων υπηρεσιακών καθηκόντων.

Παράλληλα, η εύρυθμη λειτουργία των σχολείων και η ασφαλής εποπτεία των μαθητών προϋποθέτουν επαρκή στελέχωση και σαφείς κανόνες ως προς την κατανομή των υπηρεσιακών υποχρεώσεων, χωρίς να δημιουργούνται συνθήκες αυθαίρετης ή δυσανάλογης επιβάρυνσης των εκπαιδευτικών.

Κατόπιν των ανωτέρω, **καλείται η αρμόδια Υπουργός να εξετάσει τα ζητήματα που αναδεικνύονται στο συνημμένο δημοσίευμα, να αποσαφηνίσει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και να ενημερώσει τη Βουλή για τις προβλεπόμενες διαδικασίες ελέγχου και τα μέτρα που προτίθεται να λάβει**, ώστε να διασφαλίζονται η νομιμότητα, η διαφάνεια, τα εργασιακά δικαιώματα των εκπαιδευτικών και η εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ο Βουλευτής

Μανούσος Γεώργιος
Β'2 Δυτικού Τομέα Αθηνών

Καιρός: Που να κρατάτε ομπρέλα σήμερα Δευτέρα – Τι αναμένεται σήμερα και τις επόμενες μέρες
Θεσσαλονίκη

Εκπαίδευση · 11.10.2026 - 00:46

Όταν το ωράριο των εκπαιδευτικών γίνεται «λάστιχο»: Αναπληρώσεις, «εφημερίες γραφείου» και αυθαίρετη παραμονή στο σχολείο

Χρήστος Κάτσικας

Μάθε πρώτος όλες τις σημαντικές ειδήσεις. Βάλε το alfavita.gr στα αποτελέσματα αναζήτησης της Google

Σε ορισμένες σχολικές μονάδες οι ελλείψεις προσωπικού επιχειρείται να καλυφθούν με πρακτικές που διευρύνουν στην πράξη το ωράριο των εκπαιδευτικών – Πού τελειώνει η

υπηρεσιακή υποχρέωση και πού αρχίζει η αυθαιρεσία

Κάθε σχολική μονάδα αντιμετωπίζει καθημερινά προβλήματα που απαιτούν άμεσες λύσεις, από την απουσία ενός εκπαιδευτικού και τα λειτουργικά κενά μέχρι τη συσσώρευση διοικητικών εργασιών, την ανάγκη αναπροσαρμογής του προγράμματος και την ευθύνη για την ασφαλή λειτουργία του σχολείου, όμως αυτή η πραγματικότητα δεν μπορεί να οδηγεί στην αντίληψη ότι ο εκπαιδευτικός, από τη στιγμή που περνά την πόρτα του σχολείου, βρίσκεται σε μια κατάσταση διαρκούς και απεριόριστης διαθεσιμότητας απέναντι στη διοίκηση, έτοιμος να καλύψει κάθε ανάγκη που προκύπτει, ανεξάρτητα από το **διδακτικό του ωράριο**, τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί και το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την εργασία του.

Κι όμως, σε ορισμένα σχολεία εξακολουθούν να εμφανίζονται πρακτικές όπως η υποχρεωτική παραμονή όλων των εκπαιδευτικών μέχρι τις 14:00, ακόμη και όταν έχουν ολοκληρώσει το διδακτικό τους πρόγραμμα και δεν έχουν συγκεκριμένο έργο, οι «αναπληρώσεις» στα κενά συναδέλφων τους, οι λεγόμενες «ειφημερίες γραφείου», η φύλαξη ή απασχόληση μαθητών κατά τη διάρκεια διδακτικών ωρών και, σε κάποιες περιπτώσεις, η σταθερή ένταξη τέτοιων υποχρεώσεων στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα, με αποτέλεσμα μια έκτακτη ανάγκη να μετατρέπεται σταδιακά σε μόνιμο τρόπο λειτουργίας.

Το 30ωρο δεν είναι υποχρεωτική καθημερινή παραμονή

Ένα από τα βασικότερα σημεία σύγχυσης αφορά το ανώτατο εβδομαδιαίο εργασιακό όριο των 30 ωρών, το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις αντιμετωπίζεται σαν να αποτελεί υποχρεωτικό χρόνο παρουσίας του εκπαιδευτικού στο σχολείο, ανεξάρτητα από το αν έχει μάθημα ή αν του έχει ανατεθεί συγκεκριμένη υπηρεσιακή εργασία, ενώ στην πραγματικότητα το διδακτικό και το εργασιακό ωράριο είναι δύο διαφορετικές έννοιες και η παραμονή πέραν του διδακτικού προγράμματος συνδέεται με συγκεκριμένα καθήκοντα που σχετίζονται με τη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Με άλλα λόγια, άλλο είναι να έχει ανατεθεί σε έναν εκπαιδευτικό συγκεκριμένο διοικητικό ή εκπαιδευτικό έργο, όπως η τήρηση πρακτικών, η καταχώριση απουσιών, η ενημέρωση γονέων, η συμμετοχή σε συνεδρίαση ή κάποια άλλη σαφώς προσδιορισμένη υποχρέωση, και άλλο να του ζητείται να παραμένει στο σχολείο απλώς και μόνο επειδή «μπορεί να χρειαστεί», χωρίς συγκεκριμένη ανάθεση και χωρίς σαφή υπηρεσιακή αιτιολόγηση.

Η γενικευμένη λογική «όλοι μένουμε μέχρι τις δύο» δεν μπορεί να θεωρείται αυτονόητη, διότι διαφορετικά το ανώτατο όριο του εργασιακού χρόνου μετατρέπεται αυθαίρετα σε υποχρεωτική καθημερινή βάρδια, ανεξάρτητα από το πραγματικό έργο που εκτελεί κάθε εκπαιδευτικός.

Όταν το «κενό» μετατρέπεται σε αναπλήρωση

Ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα δημιουργείται όταν ένας εκπαιδευτικός καλείται, κατά τη διάρκεια του κενού του, να αναλάβει ένα τμήμα συναδέλφου που απουσιάζει ή ακόμη και να καλύψει ώρες που αντιστοιχούν σε θέση η οποία παραμένει ακάλυπτη επειδή δεν

α⁺

α⁻

f

X

in

@

@

✉

έχει τοποθετηθεί εκπαιδευτικός.

Σε αρκετές περιπτώσεις αυτή η απασχόληση παρουσιάζεται ως «φύλαξη», «επιτήρηση», «αναπλήρωση», «απασχόληση» ή ακόμη και «εφημερία γραφείου», όμως η αλλαγή της ονομασίας δεν αλλάζει κατ' ανάγκην και τη φύση της εργασίας που πραγματικά παρέχεται, ιδιαίτερα όταν ο εκπαιδευτικός μπαίνει σε τάξη, αναλαμβάνει την ευθύνη μαθητών, διαχειρίζεται το τμήμα και καλείται να περάσει μια ολόκληρη διδακτική ώρα μαζί τους.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι ότι η κάλυψη των ελλείψεων προσωπικού δεν μπορεί να γίνεται με τη μόνιμη μεταφορά του προβλήματος στους ήδη υπηρετούντες εκπαιδευτικούς, διότι τότε το λειτουργικό κενό παύει να εμφανίζεται ως τέτοιο και μετατρέπεται σε εσωτερική υποχρέωση του σχολείου να «τα βγάλει πέρα» με όσους βρίσκονται ήδη εκεί.

Οι ελλείψεις προσωπικού δεν είναι προσωπική ευθύνη των εκπαιδευτικών

Τα σχολεία πράγματι λειτουργούν συχνά σε συνθήκες πίεσης, με απουσίες, μακροχρόνιες άδειες, ακάλυπτες θέσεις, ελλείψεις διοικητικού προσωπικού και τεράστιο όγκο γραφειοκρατίας, όμως όλα αυτά αποτελούν θεσμικά και διοικητικά προβλήματα που δεν μπορούν να επιλύονται με τη σταδιακή διεύρυνση των υποχρεώσεων του εκπαιδευτικού πέρα από τα όρια του ρόλου του.

Όταν ένα σχολείο έχει κενό επειδή δεν έχει προσληφθεί αναπληρωτής, το κενό αυτό δεν μετατρέπεται αυτομάτως σε «κενό» του συναδέλφου που βρίσκεται δίπλα, ούτε μπορεί η προσωρινή βοήθεια σε μια πραγματικά έκτακτη περίπτωση να παγιώνεται ως καθημερινή πρακτική, γιατί τότε η εξαίρεση γίνεται κανόνας και το πρόβλημα στελέχωσης κρύβεται πίσω από την υπερφόρτωση του υπάρχοντος προσωπικού.

Και εδώ βρίσκεται ίσως η πιο επικίνδυνη πλευρά αυτών των πρακτικών. Όταν τα σχολεία καταφέρνουν να λειτουργούν χάρη σε συνεχείς άτυπες αναπληρώσεις, **μειώνεται και η ορατότητα των πραγματικών κενών, με αποτέλεσμα το σύστημα να εμφανίζεται λειτουργικό ενώ στην πραγματικότητα στηρίζεται στην υπερεργασία και στην καλή θέληση των εργαζομένων.**

Οι «εφημερίες γραφείου» και οι άλλες εφευρέσεις

Σε αρκετές περιπτώσεις η αυθαιρεσία δεν εμφανίζεται με ωμές εντολές, αλλά με ευφάνταστες ονομασίες που επιχειρούν να δώσουν θεσμικό περιτύλιγμα σε πρακτικές που στην ουσία διευρύνουν τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών, όπως «εφημερία γραφείου», «ετοιμότητα», «βοήθεια στο πρόγραμμα», «κάλυψη», «φύλαξη» ή «απασχόληση μαθητών».

Η εκπαιδευτική καθημερινότητα ασφαλώς απαιτεί συναδελφικότητα, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, ιδιαίτερα όταν προκύπτει ένα πραγματικά έκτακτο περιστατικό, όμως η συναδελφικότητα δεν μπορεί να μετατρέπεται σε υποχρεωτική πρόσθετη εργασία, ούτε η ευελιξία να χρησιμοποιείται ως μόνιμη μέθοδος διοίκησης ενός σχολείου που δεν διαθέτει το απαιτούμενο προσωπικό.

α⁺

α⁻

f

X

in

🕒

🕒

✉

Ακόμη πιο προβληματικό είναι όταν αυτές οι πρακτικές καταγράφονται σταθερά στο ωρολόγιο πρόγραμμα, γιατί τότε δεν μιλάμε πλέον για μια έκτακτη διευθέτηση αλλά για συστηματική οργάνωση πρόσθετης απασχόλησης, γεγονός που γεννά εύλογα ερωτήματα για το αν παρακάμπτεται στην πράξη το προβλεπόμενο διδακτικό ωράριο.

Το «έτσι το κάνουμε εδώ» δεν είναι θεσμικό πλαίσιο

Ένα άλλο χαρακτηριστικό που συνοδεύει πολλές από αυτές τις περιπτώσεις είναι ότι οι εντολές δίνονται προφορικά και στηρίζονται σε φράσεις όπως «έτσι γίνεται στο σχολείο», «όλοι πρέπει να βοηθήσουμε», «έχεις κενό, άρα μπορείς να μπεις στο τμήμα» ή «μέχρι τη λήξη του προγράμματος είμαστε όλοι διαθέσιμοι», χωρίς να υπάρχει σαφής και συγκεκριμένη ανάθεση που να αποτυπώνεται υπηρεσιακά.

Ακριβώς γι' αυτό ο εκπαιδευτικός που θεωρεί ότι μια εντολή υπερβαίνει τα προβλεπόμενα έχει κάθε λόγο να ζητά να του δοθεί εγγράφως και αιτιολογημένα, όχι επειδή επιδιώκει σύγκρουση με τη διοίκηση, αλλά επειδή σε ένα οργανωμένο δημόσιο σχολείο οι υποχρεώσεις δεν μπορεί να εξαρτώνται από άτυπες ερμηνείες, προσωπικές αντιλήψεις ή από το πόσο αυστηρός ή «ευέλικτος» είναι κάθε διευθυντής.

Η έγγραφη εντολή ξεκαθαρίζει ποιος αναθέτει τι, με ποια αρμοδιότητα, για ποιον λόγο και σε ποιο θεσμικό πλαίσιο, ενώ ταυτόχρονα προστατεύει και τον ίδιο τον διευθυντή, ο οποίος οφείλει να μπορεί να αιτιολογήσει υπηρεσιακά τις αποφάσεις του.

Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως μέσο πίεσης

Η αυθαιρεσία δεν περιορίζεται μόνο στην παραμονή ή στις αναπληρώσεις, αλλά μπορεί να εμφανιστεί και στον τρόπο με τον οποίο καταρτίζεται το εβδομαδιαίο πρόγραμμα, ιδιαίτερα όταν ορισμένοι εκπαιδευτικοί επιβαρύνονται συστηματικά με πολύ περισσότερα κενά, σπαστά ωράρια ή δυσμενέστερες ώρες, ενώ άλλοι αντιμετωπίζονται με εντελώς διαφορετικά κριτήρια.

Ασφαλώς δεν είναι πάντοτε δυνατό να δημιουργηθεί ένα απολύτως ισότιμο πρόγραμμα, καθώς υπάρχουν διαφορετικές ειδικότητες, περιορισμοί, διαθέσιμες αίθουσες και πολλοί παράγοντες που πρέπει να συνδυαστούν, όμως η όσο το δυνατόν δικαιότερη κατανομή των βαρών και η διαφάνεια στις αποφάσεις είναι βασικές προϋποθέσεις για να μη μετατρέπεται το ωρολόγιο πρόγραμμα σε μηχανισμό ευνοϊκής ή δυσμενούς μεταχείρισης συναδέλφων.

Το ίδιο ισχύει και για τις συνεδριάσεις, οι οποίες αποτελούν σημαντικό μέρος της συλλογικής λειτουργίας του σχολείου, αλλά δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται ως δραστηριότητες χωρίς χρονικά όρια, με την αυτονόητη απαίτηση ότι οι εκπαιδευτικοί θα παραμένουν όσο χρειαστεί μετά την ολοκλήρωση των υπόλοιπων υποχρεώσεών τους.

Η πίεση στους διευθυντές είναι πραγματική, αλλά δεν αποτελεί λευκή επιταγή

α⁺

α⁻

f

X

in

©

©

✉

Θα ήταν άδικο να αγνοηθεί ότι και οι διευθυντές των σχολικών μονάδων εργάζονται σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό περιβάλλον, συχνά χωρίς επαρκές διοικητικό προσωπικό, με δεκάδες καθημερινές υποχρεώσεις, με κενά που δεν εξαρτώνται από τους ίδιους και με την πίεση να διασφαλίσουν ότι εκατοντάδες μαθητές θα έχουν ένα πρόγραμμα που λειτουργεί.

Αυτή η πραγματικότητα, όμως, δεν τους παρέχει λευκή επιταγή να επιλύουν κάθε λειτουργικό πρόβλημα με τη μονομερή διεύρυνση των υποχρεώσεων των εκπαιδευτικών, γιατί τότε η πίεση που ασκεί η διοίκηση του συστήματος μεταφέρεται προς τα κάτω, από το υπουργείο στις Διευθύνσεις, από τις Διευθύνσεις στους διευθυντές και τελικά από τους διευθυντές στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Ένα σχολείο χρειάζεται ευελιξία, αλλά μέσα σε όρια, χρειάζεται συνεργασία, αλλά όχι εξαναγκασμό, και χρειάζεται συναδελφικότητα, αλλά αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως άλλοθι για να καλύπτονται διαρκώς κενά που η Πολιτεία οφείλει να καλύψει με προσλήψεις.

Ένα σχολείο που διδάσκει δημοκρατία δεν μπορεί να λειτουργεί με αυθαιρεσία

Οι εκπαιδευτικοί έχουν σαφείς και σοβαρές ευθύνες απέναντι στους μαθητές, στους γονείς, στο σχολείο και στην κοινωνία, όμως έχουν ταυτόχρονα και δικαιώματα τα οποία δεν παύουν να ισχύουν επειδή μια σχολική μονάδα αντιμετωπίζει δυσκολίες, ούτε επειδή ένας διευθυντής θεωρεί ότι η προσωπική του ερμηνεία είναι αρκετή για να επιβάλει νέες υποχρεώσεις.

Η γνώση του θεσμικού πλαισίου, η συλλογική συζήτηση στον Σύλλογο Διδασκόντων, η απαίτηση για σαφείς αναθέσεις, η έγγραφη αποτύπωση αμφισβητούμενων εντολών και, όπου χρειάζεται, η προσφυγή στα συνδικαλιστικά όργανα δεν αποτελούν άρνηση προσφοράς προς το σχολείο, αλλά μηχανισμούς προστασίας της νομιμότητας και της ισότιμης μεταχείρισης.

Γιατί το πραγματικό ερώτημα δεν είναι αν ένας εκπαιδευτικός θα βοηθήσει σε μια δύσκολη στιγμή, αφού οι περισσότεροι το κάνουν καθημερινά και συχνά πέρα από όσα τυπικά τους αναλογούν, αλλά αν η εξαίρεση θα μετατραπεί σε κανόνα, αν οι ελλείψεις θα εξακολουθήσουν να καλύπτονται από το φιλότιμο των εργαζομένων και αν τελικά η υποστελέχωση του δημόσιου σχολείου θα αντιμετωπίζεται όχι με περισσότερο προσωπικό αλλά με όλο και περισσότερες υποχρεώσεις για όσους ήδη βρίσκονται μέσα σε αυτό.

Το ωράριο των εκπαιδευτικών δεν είναι λάστιχο, το κενό ενός σχολείου δεν μετατρέπεται αυτομάτως σε υποχρέωση του εκπαιδευτικού που έχει κενή ώρα και η ανάγκη της διοίκησης να κρατήσει το σχολείο όρθιο δεν μπορεί να σημαίνει ότι οι κανόνες αλλάζουν κάθε φορά που δυσκολεύει η καθημερινότητα.

α⁺

α⁻

f

X

in

📧

📧

📧